פליגי. דהא כחיב ולא יזרט חשחט להבא מדלא כתיב ואשר לא יזרע

דלהוי משמע לשעבר: ש מי כחיב

ולא יעבד. אי הוה כתיב אל נחל

איתן ולא יעבד בו הוה משמע להבא

אבל השתא דכתיב (כ) לא יעבד משמע

לשעבר דחשר לחו לשון נוחה הוח:

חשר לשעבר משמע. אע"ג דלא

יעבד להבא משמע הני מילי בלאו

אשר אבל השתא דכתיב אשר על

כרחיך מוכח עלה דלשעבר הוא: רבויא הוא. לא בא אלא לרבות

כל עבודות כדלקמן דלא תדרשיה

בכלל ופרט: כופין ללויה. כופין

את מי שאינו רולה ללוות את חבירו

לדרך שילוהו: ויקרא שמה לוז.

סיפיה דקרא היא שמה עד היום

הזה ומיניה יליף דלא נתבלבלה ולא

ל) ול"ל אמר רבא כ"א ה) [נ"ל המחר רבה כ"ח בילקוט], ב) עירובין נד., ג) ברכות לא., ד) נ"א ל"ג,

ו) ומגיגה יד.ז. ז) מוליו ה. מ״ב ה, ה) חגיגה ה: מ״ק

במהרש"ל, י) [יומא נד. ע"ש

הגהות הב"ח

כתיב ולח יעבד אשר לא

נעכד אשר לא יעבד כתיב ור' יאשיה אשר

כתיב וכו׳ השתח דכתיב

אשר לא יטבל:

יעבד כתיב ור' סבר מי כתיב אש

לשעבר: (ב) רש"י

וברכות לא. ע"שן,

ממג עשיו ב:

תורה אור השלם 1. וירא את הקיני וישא מְשְׁלוֹ וַיֹּאמֵר אֵיתְן מוֹשְׁבֶּךְּ וְשִׁים בַּּסֶלַע מוֹשְׁבֶּךְּ וְשִׁים בַּּסֶלַע במדבר כד כא הנה: כי ריב ליי עם עמו ועם

3. הנני מביא עליכם גוי מָמֶרְחָק בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאָם זְיָנֶ גוֹיִ אֵיתָן הוּא גוֹי יָ גוֹיִ אַיתָן הוּא גוֹי מעולם הוא גוי לא תדע ַנְעוֹלֶם ווּאַ גּוּי לָא וְנֵוֹע לְשׁנוֹ וְלֹא תִשְׁמֵע מַה דַבֵּר: ירמיהו ה טו ... 4. והורדו זקני העיר הַהָּוֹא אֶת הָעֶגְלָה אֶל נַחַל אֲיתָן אֲשֶׁר לֹא יֵעָבֵד בו ולא יוַרע וערפו שם דברים כא

5. וְכֹל זְקְנֵי הָעִיר הַהָּוֹא הַקְּרֹבִים אֶל הָחְלְל יִרְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל העגלה הערופה בנחל: יענוּ וְאָמְרוּ יְדֵינוּ לֹא שְׁפְבוּ אֶת הַדְּם הַזֶּה ועינינו לא ראו:

6. וַיִּרְאוּ הַשֹּׁמְרִים אִישׁ יוצא מז העיר ויאמרו לו הַרְאַנוּ נָא אֶת מְבוֹא הָרְאַנוּ נָא אֶת מְבוֹא הָעִיר וְעְשִׂינוּ עִמְּךְ חְסֶד: יראם את מבוא העיר משפחתו שלחו:

וַיַּלֶרְ הָאִישׁ אַרֵץ החתים ויבן עיר ויקרא הַיּוֹם הַזָּה:

שופטים א כו שופטים א כו 8. כֵּי לְוְיֵת חֵן הַם לְראשֶׁךְ לְגַנְרְגָרֹתֶיִךְ: משלי א ט קויצר עָלִיו פַּרְעה. יְגַוּ דְּוּ וְרָף. נושּליא ט 9. וַיְצַוּ עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיְשַׁלְּחוּ אֹתוֹ וְאֶת אשתו ואת כל אשר לו:

וואמר לְאַבְרֶם יָדע. תַדע כִּי גַר יִהְיֶה זַרְעָרְּ אֶרֶץ לֹא לְהֶם וַעַבְּדוּ וענו אתם אַרבַע מאות בראשית טו יג שְּנָּוּ: בואשונטוּ אַיָּה יְיָ 11. וְלֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְיָ הַמִּעֲלֶה אֹתָנוּ מֵאֶרֶץ מְצְרָיִם הַמּוֹלִיךְ אֹתְנוּ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ עַרְבָה ושוחה בארץ ציה באַרץ יְשׁרְּיִהוֹ בְּאֶנֶץְ בְּיִּהּ וְצַלְמָנֶת בְּאֶרֶץְ לֹא עְבָר בָּה אִישׁ וְלֹא יָשַׁב אָדְם שָׁם: ירמיהו ב ו -, 12. ויעל משׁם בֵּית אֵל קְטַנִּים יָצְאוּ מִן הָעִיר וַיִּתְקַלְסוּ בוֹ וַיֹּאמִרוּ לוֹ

13. וַאַרְם יְצְאוּ גְדוּדִים וַיִּשְׁבּוּ מַאֶּרֶץ יִשְׂרְאֵל וִישְׁבּוּ מֶאֶרֶץ יִשְׂרְאֵל נַעָרָה קְטַנָּה וַתְּהִי לִפְנֵי

מלרים ר ה ר 14. וַיִּפֶּן אַחֲרָיו וַיִּרְאֵם וַיִּקַלְלֵם בִּשִׁם יִיָּ וַתֵּצֶאנָה וַיִּקַלְלֵם בִּשִׁם יִיָּ וַתַּצֶאנָה ושני ילדים:

איתן מושבך ושים בסלע קנך. אלמא איתן הוא סלע: מוסדי ארץ. הם הרים וכל הר של אבנים הוא: שהוא ישן. ולא שהובא שפתים כדלקתן: ולורעו. כדאתרינן שאין תלאך התוח שולט בהם: קרקעיתו מחדש מקרקע אחריתי: גוי מעולם הוא. היינו ישן: מחטחת עוף. דכתיב בה ממול ערפו (ויקרא ה): כולי עלמא לא

> איתן מושבך ושים בסלע קנך ואומר 1 מוסדי בשמעו הרים את ריב ה' והאיתנים מוסדי ארץ אחרים אומרים מנין לאיתן שהוא ישן שנאמר גוי איתן הוא גוי מעולם הוא: ועורפין אותה בקופיץ מאחוריה: מ"ם גמר אֹםור מלזרוע ומליעבד: ת"ר יאשר לא יעבד בו ולא יזרע לשעבר דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר להבא יונתן אמר להבא דכ"ע לא פליגי דכתיב ולא יזרע כי פליגי לשעבר רבי יאשיה סבר מי כתיב ולא 6 יעובד ורבי יונתן מי כתיב אשר לא נעבד ורבי

רבויא הוא: ומותר לסרוק שם פשתן ולנקר שם אבנים: ת"ר אשר לא יעבד

היתה פרנסתינו להביא מים ולמכור: מהטני אמנה. שהיו דואגים שפסחה פרנסתם בשביל שנתרפאו המים: ודלמא. קטנים ממש הוו ועל שם מקומם נקראו נערים שהיו מן נעורן: הכח מפרש מקומן. יריחו:

הוא: שלא דבר בפיו. דלא כתיב אלא ויראם באלבעו או בעקמימות

שליוהו פרעה. כדכתיב וילו עליו פרעה חנשים וישלחו חותו:

אינו ניזוק. אותו היולא לדרך: עד עיבורה של עיר. שהוא יולא

ממנה והוא בבית החילון שבתוך שבעים אמה ושירים לבתי העיר:

בי ליניתא דבבל. מקום הוא ובו

דקלים הרבה כמו ליני הר הברזל

(סוכה דף כט:): לא נתיישב.

והיינו לא ישב אדם שם לא גזר

אדם הראשון יישוב שם והיינו דאמרי

אינשי איתנהו משני אדם הראשוו

שגזר עליו אדם הראשון יישוב דקלים

ולא יישוב אחר: שהקרחת עלינו

את המקום. שכשהיו המים הרעים

מוסף רש"י אלויה. ליוהו כדרך ברכות לא.). בי ציניתא. ·(DD) דאמריתו. לשוו שאלה אומרים דבר זה של תימה וכתובות פו.). אדכרתו מימות אדם הראשון הם, שהוא גזר על אותו מהום אשי. דרב מרדכי תלמידו המקום. שעד עכשיו היינו משתכריו להביא מים מתוקים מרחוק ומתפרנסין ומשהמתיקו אבדו על שם מקומו ואפילו יחיד המשי המקום, כגון פלשמים גבעונים אלא באיש אחד, מדכמיני נערה קטנה (חולין ה.). וקשיא לן נערה וקטנה. קרי לה נערה דהביאה כ' שערות וקרי לה קטנה דמשמע שלא . הביאה ב' שערות (mm). על שם מהומה דמו נעורו שנידו, או מיתה או עוני. או מת או נופל בעניות (נדרים ז:).

עריפה עריפה מחמאת העוף: ומקומה יאשיה אשר לשעבר משמע ור' יונתן אשר בו ולא יזרע אין לי אלא זריעה שאר עבודות מנין תלמוד לומר אשר לא יעבד

חרבה כדאמרינוי כל מהום שנאמר עד היום הזה לעולם ולעולמי עולמים עד היוס הזה לעולם ולעולמי עולמים בו מכל מקום אם כן מה ת"ל ולא יזרע לומר לך מה זריעה מיוחדת שהיא בגופה של קרקע אף כל שהיא בגופה של קרקע יצא סריקת פשתן וניקור אבנים שאינן בגופה של קרקע ואימא אשר לא יעבד בו כלל ולא יזרע פרם כלל ופרם אין בכלל אלא מה שבפרם זריעה אין מידי אחרינא לא אשר רבויא הוא: זקני העיר רוחצין ידיהן כו': ת"ר יוכל זקני העיר ההיא הקרובים אל החלל ירִחצו את ידיהם על העגלה הערופה בנחל שאין ת"ל הערופה ומה ת"ל הערופה על מקום עריפתה של עגלה ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו וכי על לבנו עלתה שב"ד שופכין דמים אלא לא בא לידינו ופטרנוהו בלא מזונות ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לויה תניא היה ר"מ אומר אֹבופין ללויה ששכר הלויה אין לה שיעור שנאמר יויראו השומרים איש יוצא מן העיר ויאמרו לו הראנו נא את מבוא העיר ועשינו עמך חסד וכתיב ויראם את מבוא העיר ומה חסד עשו עמו שכל אותה העיר הרגו לפי חרב ואותו האיש ומשפחתו שלחו "וילך האיש ארץ החתים ויבן עיר ויקרא שמה לוז היא שמה עד היום הזה תניא היא לוז שצובעין בה תכלת היא לוז שבא סנחריב ולא בלבלה נבוכדנצר ולא החריבה ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה אלא זקנים שבה בזמן שדעתן קצה עליהן יוצאין חוץ לחומה והן מתים והלא דברים ק"ו ומה כנעני זה שלא דיבר בפיו ולא הלך ברגליו גרם הצלה לו ולורעו עד סוף כל הדורות מי שעושה לויה ברגליו על אחת כמה וכמה במה הראה להם חזקיה אמר בפיו עקם להם ר' יוחנן אמר באצבעו הראה להם תניא כוותיה דר' יוחנן בשביל שכנעני זה הראה באצבעו גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות °אמר רבי יהושע בן לוי המהלך בדרך ואין לו לויה יעסוק בתורה שנאמר °כי לוית חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך ואמר ר' יהושע בן לוי בשביל ארבעה פסיעות שלוה פרעה לאברהם שנאמר יויצו עליו פרעה אנשים וגו' נשתעבד בבניו ארבע מאות שנה שנאמר ⁰ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה אמר רב יהודה אמר רב כל המלוה את חבירו ארבע אמות בעיר אינו ניווק רבינא אלויה לרבא בר יצחק ד' אמות בעיר ממא לידיה היויקא ואיתציל ת"ר -הרב לתלמיד עד עיבורה של עיר חבר לחבר עד תחום שבת תלמיד לרב אין לו שיעור וכמה א"ר ששת יעד פרסה ולא אמרן אלא רבו שאינו מובהק יאבל רבו מובהק שלשה פרסאות מרב כהנא אלויה לרב שימי בר אשי מפום נהרא עד בי ציניתא דבבל כי מטו התם אמר ליה ודאי דאמריתו הני ציניתא דבבל משני אדם הראשון איתנהו א"ל אדכרתן מלתא דאמר רבי יוםי בר' חנינא מאי דכתיב ייבארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם וכי מאחר שלא עבר היכן ישב י (ומאחר שלא ישב היכן עבר) אלא ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב נתישבה ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לא נתישבה סרב מרדכי אלויה לרב אשי מהגרוניא ועד בי כיפי ואָמרִי לה עד בי דורא אָמר רבי יוחגן משום רבי מאיר הכל שאינו מלוה ומתלוה כאילו שופך דמים שאילמלי ליווהו אנשי יריחו לאלישע לא גירה דובים לתינוקות שנאמר יוועל משם בית אל והוא עלה בדרך ונערים קטנים יצאו מן העיר ויתקלסו בו ויאמרו לו עלה קרח עלה קרח אמרו לו עלה שהקרחת עלינו את המקום מאי ונערים קשנים אמר ר' אלעזר ישמנוערים מן המצות קשנים שהיו מקשני אמנה תנא גערים היו ובזבזו עצמן כקטנים מתקיף לה רב יוסף "ודלמא על שם מקומן מי לא כתיב נוארם יצאו גדודים וישבו מארץ ישראל גערה קמנה וקשיא לן גערה וקמנה ואמר ר' פרת קמנה דמן געורן התם לא מפרש מקומה הכא מפורש מקומן ¹²ויפן אחריו ויראם ויקללם בשם ה' מה ראה אמר רב ראה ממש כדתניא רבן שמעון בן גמליאל אומר ©כל מקום שנתנו חכמים עיניהם אן מיתה או עוני ושמואל אמר ראה שכולן נתעברה בהן אמן ביום הכיפורים ורבי יצחק נפחא אמר בלורית ראה להן כאמוריים ורבי יוחנן יתבקענה מהם ארבעים אמר ראה שלא היתה בהן לחלוחית של מצוה ודלמא בזרעייהו ניהוה הוה אמר רבי אלעזר לא בם מלנים בב כד ולא בזרעם עד סוף כל הדורות: ותצאנה שתים דובים מן היער ותבקענה מהם ארבעים ושני ילדים